

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1108

Vragen van het lid **Bontenbal** (CDA) aan de Minister voor Klimaat en Energie over *de wachtlijst voor aanvragen voor transportcapaciteit op het elektriciteitsnet* (ingezonden 6 februari 2024).

Antwoord van Minister **Jetten** (Klimaat en Energie) (ontvangen 27 februari 2024).

Vraag 1

Bent u bekend met de uitzending van Studio Energie van 30 januari jongstleden over netcongestie?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Hoeveel partijen met een aanvraag voor transportcapaciteit staan momenteel op de wachtlijst voor een nieuwe of zwaardere aansluiting op het elektriciteitsnet? Zijn dat nog steeds zo'n 6000 bedrijven zoals in de zomer van 2023 werd gerapporteerd of is dat aantal sindsdien nog verder opgelopen?²

Antwoord 2

Op dit moment staan er circa 9.400 aanvragen op de wachtlijst voor een nieuwe of zwaardere aansluiting voor stroomafname. Het merendeel van deze aanvragen betreft partijen die een zwaardere aansluiting wensen. Zoals TenneT en Netbeheer Nederland onlangs hebben toegelicht is dit getal vermoedelijk vertoebeld door dubbele aanvragen en aanvragen waar nog geen concreet plan achter zit³. Ik zie in overleg met netbeheerders en ACM de mogelijkheden om de wachtrij op te schonen.

Zodra de netbeheerder congestieonderzoek aankondigt, komt elke nieuwe aanvraag op de wachtlijst. Zolang uitbreiding van het stroomnet of nieuw ontsloten flexibel vermogen bij reeds aangeslotenen niet leidt tot vrijkomen van transportcapaciteit blijft dit de procedure bij nieuwe aanvragen.

¹ Studio Energie, «Paul Giesbertz (TrinSights) over netcongestie: geschiedenis, huidige problemen en oplossingen», 30 januari 2023 (<https://soundcloud.com/studio-energie/paul-giesbertz-trinsights-over-netcongestie-geschiedenis-huidige-problemen-en-oplossingen>)

² NOS, «Te weinig stroom: bedrijven verplicht minder elektriciteit», 24 juli 2023 (<https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2484088-te-weinig-stroom-bedrijven-verplicht-minder-elektriciteit>)

³ <https://fd.nl/bedrijfsleven/1508521/wachtlijsten-stroomnet-staan-vol-met-zombieaanvragen>

Uitbreidingen van het stroomnet zijn niet van vandaag op morgen gereed. Naar verwachting wordt het merendeel van de nu geplande uitbreidingen pas gerealiseerd tussen 2027 en 2030. De wachtlijst zal de eerstkomende jaren naar verwachting echter nog toenemen.

Vraag 3

Kunt u aangeven hoe lang partijen die op de wachtlijst terechtkomen gemiddeld moeten wachten voordat zij kunnen worden aangesloten? Om hoeveel transportcapaciteit gaat het daarbij in totaal?

Antwoord 3

Hoe lang een partij op de wachtlijst zal staan is van verschillende factoren afhankelijk en daardoor niet eenduidig in te schatten.

Ten eerste kan ruimte op het stroomnet ontstaan door gerealiseerde uitbreiding. Partijen worden in dat geval aangesloten volgens het «first come, first serve» principe. Later ingediende aanvragen staan lager op de wachtlijst. De ACM werkt momenteel aan een maatschappelijk prioriteringskader. Een definitief besluit daarover wordt verwacht in april 2024. Dit kader biedt de mogelijkheid aanvragen met maatschappelijk belang, zoals woningbouw en onderwijs, voorrang te geven bij het toekennen van beschikbare transportcapaciteit.

Ten tweede verschilt het moment waarop een uitbreiding is gerealiseerd per station. Hoe lang partijen op de wachtrij staan, is daardoor afhankelijk van de fysieke locatie waarvoor zij een aansluiting hebben aangevraagd en van de realisatietijd van de netuitbreiding op die locatie.

Ten derde kan bij congestieonderzoeken flexibel vermogen worden ontsloten. Hierdoor komt zonder uitbreiding capaciteit op het stroomnet vrij. Deze ruimte kan worden aangewend om partijen in de wachtrij aan te sluiten. Elk station kent daarmee een eigen wachtrij. Deze varieert van enkele MW tot enkele honderden MW. De totale wachtrij beslaat op dit moment voor afname 110 GW (waarvan 99 GW op TenneT vlak) en voor invoeding 105 GW (waarvan 84 GW op TenneT vlak). Ook de omvang van de geplande uitbreiding varieert sterk per station. Daarnaast kan de netcongestie gevolg zijn van congestie op het hoogspanningsvlak, waardoor uitbreiding van een middenspanningstation geen oplossing is en niet alle klanten in de wachtrij geholpen kunnen worden.

Vraag 4 en 5

Klopt het dat er partijen met een aanvraag voor transportcapaciteit zijn die onterecht op de wachtlijst terechtkomen, omdat zij eigenlijk wel recht hebben op transportcapaciteit vanwege het feit dat zij bereid zijn om deel te nemen aan congestie management op het moment dat congestie optreedt? Waar ligt het aan dat deze partijen toch op de wachtlijst terechtkomen? In hoeverre heeft dat er mee te maken dat de opties voor congestie management niet bekend zijn bij deze partijen en ook niet met hen worden besproken door bijvoorbeeld de netbeheerder?

Antwoord 4 en 5

Er zijn inderdaad partijen die aangeven bereid te zijn flexibiliteit beschikbaar te stellen aan de netbeheerder als zij worden aangesloten op het stroomnet, waarmee zij voorkomen dat hun aansluiting het net op piekmomenten verder belast. Dit betreft overigens vooral partijen die elektriciteit op het netwerk willen invoeden; onder afnemers is beperkte animo voor het aanbieden van flexibiliteit. Een aanbod van flexibiliteit leidt in de praktijk zelden tot een daadwerkelijke aansluiting op het net, waardoor partijen alsnog in de wachtrij komen. Dit heeft verschillende oorzaken.

Een partij kan weliswaar flexibiliteit aanbieden, maar daarbij is het van belang dat deze flexibiliteit in omvang voldoende en toepasbaar is. De aangeboden flexibiliteit moet aansluiten bij de piekbelasting van het stroomnet en daarmee zorgen voor ontlasten van deze piek. Vervolgens, om daadwerkelijk in aanmerking te komen voor een aansluit- en transportovereenkomst (ATO) met de bijbehorende transportcapaciteit moeten de netbeheerder en de betreffende partij het eens worden over de voorwaarden die daarbij van toepassing zijn. In de praktijk leidt een algemeen aanbod van flexibiliteit lang niet altijd tot overeenstemming en concrete afspraken. In de Netcode elektriciteit is opgenomen dat een prijs in het «normaal economisch

verkeer» als gebruikelijk moet gelden. Hierover bestaat soms verschil van inzicht tussen netbeheerders en aangeslotenen. De netbeheerder accepteert het bod voor de levering van congestiediensten dan niet. Indien de gesprekken succesvol verlopen, dan moet, met het oog op het non-discriminatiebeginsel, ook aan de partijen hoger op de wachtlijst worden gevraagd of zij onder diezelfde condities flexibiliteit beschikbaar willen stellen. Het bieden van flexibiliteit mag immers niet leiden tot het omzeilen van de wachtrij. Het is dan goed mogelijk dat partijen verder in de wachtrij die eerder geen flexibiliteit aanboden, de keuze maken dit toch te doen, waarmee de nieuwe aanvraag in de wachtrij komt. Het proces van overleg met alle partijen hoger op de wachtlijst is, kortom, tijdrovend en ingewikkeld. Om dit proces te versnellen zet ik samen met netbeheerders en de ACM in op vereenvoudiging van dit proces en standaardisering van de voorwaarden voor het aanbieden van congestiediensten. Afgelopen najaar hebben Netbeheerders, Energie Samen en Holland Solar overeenstemming bereikt over een standaard contract en standaard vergoeding. Onderdeel van deze afspraak is dat partijen in de wachtrij die een aanbod doen om deel te nemen aan congestiemanagement en zich daarbij committeren aan de standaard vergoeding en standaard contractvoorwaarden, direct toegang kunnen krijgen. Wie andere voorwaarden wil bespreken met de netbeheerders, komt daardoor mogelijk pas later aan bod. Op dit moment voeren netbeheerders, de ACM en de sector soortgelijke gesprekken om het aanbod van congestiediensten voor afnamecongestie verder te stroomlijnen. Het is hierbij zaak een balans te vinden tussen enerzijds standaardisatie om schaal en tempo te kunnen maken en anderzijds maatwerk om rekening te kunnen houden met verschillende typen aangeslotenen. Te denken valt bijvoorbeeld aan een aantal verschillende standaard contractvormen en vergoedingen, waaruit aangeslotenen dan kunnen kiezen. Deze gesprekken lopen nog.

Vraag 6

Hebt u in beeld bij hoeveel partijen die nu op de wachtlijst staan deelname aan congestiemanagement een optie zou zijn en in hoeverre is van partijen op de wachtlijst bekend of zij bereid en in staat zijn om deel te nemen aan congestiemanagement?

Antwoord 6

Ik ben niet bekend met het exacte aantal partijen in de wachtrij waarvoor deelname aan congestiemanagement een optie zou zijn. Dat verschilt per type aangeslotene, omdat de mate waarin aangeslotenen flexibel het net kunnen gebruiken sterk verschilt. Ook de aard en omvang van de congestie ter plaatse maakt daarbij uit, omdat de aangeslotenen productie of verbruik zodanig moeten kunnen aanpassen dat de congestie wordt voorkomen.

Vraag 7 en 8

Hoeveel partijen staan er op dit moment op de wachtlijst voor het terugleveren van elektriciteit aan het net? Staan er nog steeds zo'n 8000 partijen op de wachtlijst voor teruglevering zoals in de zomer van 2023 werd gerapporteerd of is dat aantal sindsdien nog verder opgelopen?⁴

Kunt u ook voor de wachtlijst voor teruglevering aan het net aangeven in hoeverre er daarbij voldoende inzicht is voor de mogelijkheid voor deelnamen aan congestiemanagement en of deze optie ook met partijen die op de wachtlijst staan wordt besproken?

Antwoord 7 en 8

Er staan in totaal circa 10.000 aanvragen op een wachtlijst voor invoeding (teruglevering), waarbij ik aanteken dat ook hier mogelijk sprake is van vertroebeling door dubbelingen en niet onderbouwde aanvragen (zie het antwoord op vraag 2). Ook voor invoeding geldt dat zolang er sprake is van netcongestie of een lopend congestieonderzoek nieuwe aanvragen op de wachtrij komen. Net als bij afname zullen ook deze wachtrijen in afwachting van vrijkomend flexibel vermogen en uitbreiding van het stroomnet naar

⁴ NOS, «Te weinig stroom: bedrijven verplicht minder elektriciteit», 24 juli 2023 (<https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2484088-te-weinig-stroom-bedrijven-verplicht-minder-elektriciteit>)

verwachting de komende jaren verder toenemen. Samen met de netbeheerders zet ik sterk in op het informeren van zowel afnemers als invoeders over de mogelijkheden die flexibiliteit hen kan bieden. Zie verder het antwoord op vraag 9.

Vraag 9

Welke inspanningen worden er gedaan om beter inzicht te krijgen met betrekking tot partijen op de wachtlijst waarbij deelname aan congestiemanagement een optie zou zijn en met hen de mogelijkheden voor deelname aan congestiemanagement te bespreken? Bent u daarover bijvoorbeeld in gesprek met de netbeheerders?

Antwoord 9

De netbeheerders spannen zich in om inzicht in de wachtrij te geven. Zo publiceren Stedin⁵, Enexis⁶ en Liander⁷ actuele data over de wachtrij op hun website. Begin dit jaar ben ik met de netbeheerders overeengekomen dat zij toewerken naar een gezamenlijk dashboard. Dit dashboard zal per regio, bijvoorbeeld per station, inzicht geven in de huidige wachtrij en de geplande uitbreiding. De omvang van de wachtrij, geplande uitbreiding en het moment waarop uitbreiding gereed is zal hiermee inzichtelijk worden, en periodiek worden geüpdatet.

Samen met de netbeheerders breng ik de mogelijkheid van congestiemanagement op allerlei manieren actief onder de aandacht van reeds aangesloten partijen en partijen op de wachtlijst. Netbeheerders ondernemen een veelheid aan initiatieven om de systematiek van congestiemanagement en de mogelijke oplossingen die dit biedt, onder de aandacht te brengen, zoals websites, webinars, seminars, e-mail en briefcampagnes en bedrijfsbezoeken. Daarnaast spreekt de Bestuurlijk Aanjager Slim met Stroom een breed scala aan ondernemingen en brancheverenigingen over de uitdagingen die zij ervaren als gevolg van netcongestie en oplossingen waar zij aan kunnen bijdragen. Aan de hand van de uitkomsten van deze gesprekken wordt het beleidsinstrumentarium verder ontwikkeld.

⁵ <https://www.stedin.net/zakelijk/energietransitie/beschikbare-netcapaciteit/capaciteit-van-het-elektriciteitsnet>

⁶ 1823021 ENE N Landkaart wachtlijsten_TOTAAL (adobe.com)

⁷ <https://www.liander.nl/grootzakelijk/capaciteit-op-het-net/capaciteit-per-regio>